

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Юридичний факультет
Кафедра державно-правових дисциплін та українознавства

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
ОК 6. ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ПРАВА
(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми *Право*
за спеціальністю *D8 «Право»*
на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Суми – 2026

Розробник:

Наталія БОНДАР, доктор
філософії за спеціальністю 081 Право,
доцент

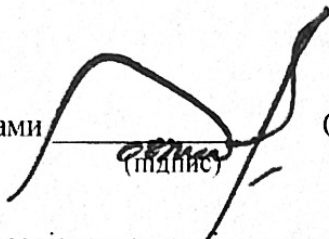
(підпис)

(прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри ДПД та українознавства	протокол від <u>11.05.2026 №12</u>		
	<table><tr><td>Завідувач кафедри</td><td> (підпис)</td><td>Світлана ШЕСТАКОВА (прізвище, ініціали)</td></tr></table>	Завідувач кафедри	 (підпис)
Завідувач кафедри	 (підпис)	Світлана ШЕСТАКОВА (прізвище, ініціали)	

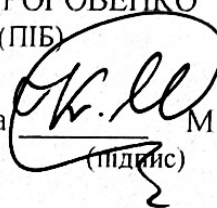
Погоджено:

Гарант освітньої програми

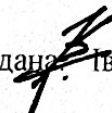

Олег РОГОВЕНКО
(ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма

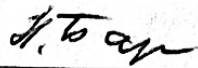

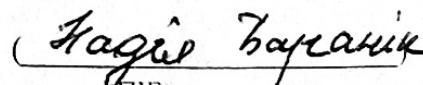
Марина КУЗНЕЦОВА
(ПІБ)

Рецензія на робочу програму(додається) надана: Іван КРАВЧЕНКО
(ПІБ)

 Вікторія СТРЕЛЬНИК
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(підпис)

(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 23.06. 2026 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ				
1	Назва ОК	ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ПРАВА		
2	Факультет/кафедра	Юридичний факультет, кафедра ДПД та українознавства		
3	Статус ОК	Обов'язковий		
4	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для	Освітньо-професійна програма «Право» за спеціальністю D8 «Право»		
5	ОК може бути запропонований для			
6	Рівень НРК	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень		
7	Семестр та тривалість вивчення	Денна форма навчання: 1 семестр, 1-15 тиждень 2 семестр, 1-15 тиждень Заочна форма навчання: 1-й курс		
8	Кількість кредитів ЄКТС	10 кредитів ЄКТС		
9.1	Загальний обсяг годин для <u>денної</u> форми навчання та їх розподіл – 300 годин	Контактна робота(заняття)		
		Лекційні – 74 години	Практичні /семінарські - 74 години	Лабораторні – 152 години
9.2	Загальний обсяг годин для <u>заочної</u> форми навчання та їх розподіл – 300 годин	Контактна робота(заняття)		
		Лекційні – 14 годин	Практичні /семінарські – 14 годин	Лабораторні – 272 годин
	Мова навчання	Державна (українська)		
	Викладач/Координатор освітнього компонента	Бондар Наталія Анатоліївна, доцент, доктор філософії зі спеціальності 081 Право Години консультацій – кожного вівторка о 12.15, кабінет 114 г		
	Контактна інформація	nataliia.bondar@snaeu.edu.ua		
	Загальний опис освітнього компонента	Загальна теорія та філософія права, як навчальна дисципліна, складається з двох частин: 1) загальна теорія права; 2) Філософія права. Загальна теорія права виконує роль енциклопедії права, оскільки вивчає не якусь окрему галузь, напрям державного чи правового буття, а досліджує загальні специфічні закономірності розвитку держави і права, аналізуючи їх в цілому, в їх взаємозв'язку. Загальна теорія права ґрунтується на пізнанні соціальних феноменів в історичній видозміні, порівнюючи загальні та специфічні закономірності правових явищ світу Філософія права забезпечує отримання філософсько-правових знань, набуття навичок аналізу реальних правових процесів і вміння приймати обґрунтовані рішення з приводу правових проблем, пов'язаних з їх подальшою практичною діяльністю. Завданням курсу є формування у майбутніх фахівців знань про особливості права як самостійної соціокультурної цінності, вирішальне значення у формуванні та функціонуванні якої має людина, яка є не лише адресатом закону, але і його творцем та орієнтиром; формування у слухачів системних та глибоких знань про об'єкт, предмет і методи філософії права, її понятійно-категоріальний апарат; основні вітчизняні та зарубіжні філософсько-правові школи, напрями, концепції праворозуміння; сутність та зміст права як міри свободи особи в її взаємовідносинах із державою, владою, законом.		
	Мета освітнього компонента	Мета освітнього компонента: є навчання студентів комплексу загальнотеоретичних знань із загальної теорії та філософії права.		

	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент викладається на 1 курсі базується на таких курсах, як Історико-філософські студії, Історія держави та права України та зарубіжних країн, Основи римського права, Юридична деонтологія. Освітній компонент є основою для всіх галузевих курсів.
	Політика академічної доброчесності	Політика академічної доброчесності в Сумському національному аграрному університеті ґрунтується на базових цінностях і принципах чесності, відповідальності, справедливості, поваги, довіри, прозорості, персональної відповідальності та нетерпимості до порушень академічної доброчесності. Норми, що формують політику академічної доброчесності в СНАУ, закріплені у таких внутрішніх документах: Кодекс академічної етики та академічної доброчесності СНАУ (https://surli.cc/qusnwa); Положення про порядок перевірки академічних та наукових текстів на унікальність в СНАУ (https://surl.li/tjraux); Положення про використання штучного інтелекту у СНАУ (https://surl.li/zkvosb). Перевірка робіт на ознаки академічного плагіату здійснюється за допомогою систем StrikePlagiarism.com. Обов'язковій перевірці підлягають кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти, рукописи дисертацій, монографій, підручників, посібників та статей; інші роботи перевіряються вибірково. Використання ШІ допускається як допоміжного інструменту для пошуку, структурування, редагування, перекладу чи попереднього аналізу інформації. При цьому автор має зберігати особисте авторство, критично перевіряти згенерований зміст, не подавати результати роботи ШІ як власний науковий результат та зазначати факт його істотного використання. Недоброчесним вважається використання ШІ для повного чи часткового виконання завдань замість здобувача, генерації недостовірних джерел, фальсифікації даних, обходу перевірки на унікальність, а також подання згенерованих результатів як власних без належного розкриття. В університеті формується нульова толерантність до академічної недоброчесності. За порушення цих норм здобувачі освіти притягуються до відповідальності згідно із Законом України «Про академічну доброчесність», спеціальними законами у сфері освіти і науки та внутрішніми нормативними документами СНАУ.
	Посилання на курс у Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=322
	Ключові слова	право, держава, права людини, правнича наука, правнича діяльність, сталий розвиток, правові цінності, правова система

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)												Як оцінюється РНД?
	РН 1	РН 2	РН 3	РН 4	РН 5	РН 6	РН 7	РН 8	РН 9	РН 18	РН 19	РН 20	
ДРН1. Застосовувати закони логіки та базові правові категорії для обґрунтування юридичних рішень, генерувати та послідовно аргументувати власні ідеї під час розв'язання практичних завдань.	X		X		X	X					X	X	Проведення модульного та атестаційного контролю, тестування, експрес-опитування
ДРН2. Пояснювати закономірності виникнення та функціонування держави і права, ілюструвати структуру й функції держави та демонструвати усвідомлення цінностей правничої професії для утвердження верховенства права.		X		X			X	X					Проведення модульного та атестаційного контролю, тестування, експрес-опитування
ДРН3. Диференціювати елементи системи права та визначати належність конкретних правових явищ і нормативних актів до відповідної правової системи чи сім'ї.				X	X				X	X	X		Проведення модульного та атестаційного контролю, тестування, експрес-опитування
ДРН4. Здійснювати пошук, відбір та аналіз навчально-наукової літератури й релевантних цифрових джерел з проблем загальної теорії та філософії права для розв'язання типових			X							X	X		Написання модульної курсової роботи

юридичних завдань.													
ДРН5. Порівнювати фактичні обставини юридичних справ, здійснювати тлумачення правових норм та застосовувати їх до вирішення конкретних життєвих ситуацій.	X	X		X		X	X						Проведення модульного та атестаційного контролю, тестування, експрес-опитування
ДРН 6. Аналізувати юридичні ситуації: визначати склад правопорушення, розмежовувати кримінальні правопорушення (злочини) та проступки, й обґрунтовувати вид і межі юридичної відповідальності.	X								X			X	Мультимедійна презентація та виступ-інформування
ДРН7. Формулювати переконливу професійну аргументацію для донесення правових позицій до фахівців та нефахівців, та ефективно здійснювати базові процесуальні дії у правозастосовчій діяльності.	X					X	X			X			Проведення модульного та атестаційного контролю, тестування, експрес-опитування

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМОПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Перший семестр

Денна/заочна форма навчання

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу				Рекомендована література
	Аудиторна робота			Само стійна робота	
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.		
Тема 1. Загальна теорія права та філософія права: як юридичні науки 1.Предмети наук філософії права і загальної теорії права 2.Методологія філософії права і загальної теорії права	2/2	2/-		6/12	3,4,5,14
Тема 2. Основні підходи до праворозуміння 1. Чинники, що впливають на плюралізм праворозуміння 2. «Праворозуміння» як явище 3. Типологія праворозуміння та її критерії 4. Проблема визначення права	2/-	2/2		5/12	1,2,3,4,10,12,13
Тема 3. Право і людина. Права людини 1. Людина як творець, орієнтир і адресат права 2. Права людини як першоджерело права, їх поняття та класифікація 3. Еволюція прав людини. Покоління прав людини 4. Права людини і права громадянина 5. Обмеження прав людини 6. Міжнародні і європейські стандарти прав людини та їх вплив на правовий статус особистості і поступальний розвиток права	2/-	2/-		5/12	1,2,3,4,5,6,7,8,
Тема 4. Принципи права 1. Природа принципів права 2. Поняття принципів права та їх класифікація 3. Основоположні і загальні принципи права 4. Галузеві та міжгалузеві принципи права 5. Фіксація та застосування принципів права	2/2	2/-		5/12	4,5,6,7,8,9,10,16
Тема 5. Соціальне регулювання і право 1. Поняття соціального регулювання та його система 2. Право і мораль 3. Право і звичай 4. Право і релігія 5. Право і корпоративні норми 6. Право і політика	2/-	2/2		5/12	1,2,3,4,5,6, 12,13
Тема 6. Право і Держава 1. Держава як правовий інститут 2. Специфічні ознаки держави та їх зв'язок з правом 3. Взаємодія держави і права та її аспекти. Сфери і способи впливу держави на право 4. Способи впливу права на державу. Право і	4/-	8/-		10/12	2,3,4,5,6,7,22

закон: 1.1. Легітимність державної влади 1.2. Правове конституювання і організація державної влади 1.3. Особливості взаємодії права і держави за різних форм правління та устрою 1.4. Межі державного втручання у приватне життя людей (громадян) та суспільне життя і право 1.5. Право і забезпечення контролю за діяльністю державної влади 1.6. Право як засіб комунікації держави із своїми громадянами та іншими суб'єктами права 1.7. Право і державний примус 1.8. Протиріччя між правом і державою					
<i>Тема 7. Норми права</i> 1. Поняття норми права та її ознаки 2. Структура норми права 3. Види норм права 4. Норми права і принципи права	4/-	8/-		10/12	1,2,3, 11,12,13
<i>Тема 8. Система права</i> 1. Поняття та основні риси системи права 2. Публічне і приватне право 3. Матеріальне та процесуальне право 4. Структура системи права	2/-	2/-		5/12	1,2,3,4,5,6,7,
<i>Тема 9. Джерела права</i> 1. Поняття джерел права 2. Класифікація джерел права та її критерії 3. Нормативно-правовий акт: загальна характеристика 4. Правовий звичай 5. Нормативний договір 6. Судовий прецедент 7. Судова практика та її значення у нормативному регулюванні 8. Загальні принципи права 9. Правова доктрина 10. Джерела права і канонічне право 11. Інші джерела права в сучасному світі	4/2	6/2		10/12	3,4,5,8,9,10,17,19
<i>Тема 10. Система нормативно-правових актів</i> 1. Вертикальна (ієрархічна) та горизонтальна (галузева) структури системи нормативно-правових актів 2. Конституція в системі нормативно-правових актів, її поняття та особливості 3. Поняття та ознаки закону. Види законів 4. Підзаконний нормативно-правовий акт	4/2	8/2		10/12	1,2,3,4,5,6,7,8,9
<i>Тема 11. Правотворення і правотворчість (нормотворчість)</i> 1. Правотворення та його відмінності від правотворчості 2. Функції та принципи правотворчості 3. Суб'єкти правотворчості 4. Види правотворчості 5. Основні стадії правотворчості 6. Суд і правотворення	2/-	4/-		5/12	6,7,8,9,10,11
Всього	30/8	44/8		76/134	

Другий семестр

Денна/заочна форма навчання

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу				Рекомендована література
	Аудиторна робота			Само стійна робота	
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.		
Тема 12. Правовідносини 1. Поняття та основні ознаки правовідносин. Склад (структура) правовідносин 2. Суб'єкти правовідносин. Поняття правосуб'єктності 3. Зміст правовідносин	2/-	2/-		6/9	1,2,3,12,13
Тема 13. Правовідносини 1. Об'єкти правових відносин 2. Юридичні факти та їх класифікація	2/-	2/-		5/9	1,2,3,4,5, 12,13
Тема 14. Реалізація і застосування норм права 1. Поняття реалізації норм права та її форми 2. Застосування норми права та його особливості. Ознаки правозастосовчої діяльності 3. Стадії застосовної діяльності 4. Основні вимоги до правозастосування 5. Акти застосування нормативних актів, їх види 6. Прогалини в нормативно-правових актах та способи їх подолання. Аналогія права та аналогія закону 7. Юридичні колізії та способи їх подолання	2/2	2/-		5/9	1,2,3,4, 13
Тема 15. Юридично значуща поведінка. Правопорушення 1. Юридично значуща поведінка (правомірна і протиправна): поняття, ознаки, види 2. Поняття правомірності: теоретичні підходи до його розуміння 3. Ознаки правомірності. Склад правопорушення 4. Види правопорушень та їх причини 5. Юридично значуща поведінка і зловживання правом	2/-	2/-		5/9	1,2,10,11,12,13
Тема 16. Юридична відповідальність 1. Соціальна відповідальність та її види 2. Поняття юридичної відповідальності та її ознаки 3. Підстави юридичної відповідальності 4. Принципи юридичної відповідальності 5. Незнання закону та юридична відповідальність 6. Види юридичної відповідальності	6/2	4/-		10/9	6,7,8,9,10,11,13
Тема 17. Юридична мова. Юридична техніка нормотворчості 1. Особливості юридичної мови. Важливість мови юриста для професійної діяльності 2. Вимоги, які ставляться до якості юридичної мови 3. Поняття юридичної техніки. Юридична техніка нормотворчості	4/-	2/-		5/9	1,2,3,4,5,13,21

4. Складові юридичної техніки: юридична термінологія, юридичні конструкції 5. Юридичні конструкції					
<i>Тема 18. Теорія юридичної аргументації</i> 1. Становлення та еволюція вчення про юридичну аргументацію: від філософських шкіл до складової теорії права 2. Моделі (типи) юридичної аргументації 3. Особливості судової аргументації 4. Правила юридичного дискурсу	4/2	2/-		5/9	1,2,3, 11,12,13,20
<i>Тема 19. Сім'ї національних правових систем. Місце правової системи України серед них</i> 1. Поняття правової системи 2. Критерії класифікацій правових систем 3. Характеристика видів правових сімей 4. Тенденції розвитку правових систем сучасності	4/-	4/-		10/9	1,2,3,4,5
<i>Тема 20. Національна і міжнародна правові системи та їх співвідношення</i> 1. Міжнародна і національна правові системи: спільні риси та особливості 2. Взаємодія міжнародної та національної правових систем 3. Співвідношення міжнародного договору та національного законодавства України 4. Значення рішень Європейського суду з прав людини для правової системи України 5. Вплив нормативного акту на міжнародне право 6. Правова система Європейського Союзу та її співвідношення з міжнародними та наднаціональним і правовими системами	6/-	4/2		10/9	8,9,10,11,12,13
<i>Тема 21. Верховенство права</i> 1. Поняття верховенства права 2. Характеристика основної складової верховенства права 2.1. Повага до прав і свобод людини 2.2. Верховенство конституції 2.3. Принципи розподілу влади 2.4. Законність 2.5. Обмеження дискреційних повноважень 2.6. Принцип рівності у правах (рівноправ'я) та рівності всіх перед законом 2.7. Принцип юридичної визначеності 2.8. Принцип захисту довіри 2.9. Принцип пропорційності Верховенство права і правова держава Верховенство права і соціальна держава	2/-	2/-		5/9	9,10,12,13,15,18
<i>Тема 22. Філософія права, її зміст та призначення</i> 1. Філософія права як окрема філософська наука: предмет, задачі, функції. 2. Філософія права в системі філософії і юриспруденції. 3. Структура філософії права. 4. Основні категорії філософії права. 5. Значення філософії права для підготовки майбутніх юристів.	2/-	2/2		5/9	25,26,27,28,29,34
<i>Тема 23. Правова онтологія. Право як феномен</i>	2/-	2/-		5/9	23,26,27,28,29,31

<i>культурно-цивілізаційного процесу</i> 1. Онтологічна природа права. Правова реальність 2. Природне і позитивне право як основні структурні елементи правової реальності. 3. Концепції праворозуміння. 4. Форми буття права: ідея права, закон, правове життя. 5. Правові відносини і правову свідомість, сутність і структура.					
<i>Тема 24. Правова антропологія</i> 1. Антропологія філософська та правова. 2. Природа людини і право. Поняття «людина юридичний» 3. Філософський зміст і обґрунтування прав людини. 4. Співвідношення громадянського суспільства та правової держави.	2/-	2/2		5/9	23,27,28,29,35
<i>Тема 25. Правова аксіологія. Ціннісний вимір права та система правових цінностей</i> 1.Правова аксіологія: історія виникнення, основні поняття та принципи. 2. Свобода як цінність. Право як форма свободи. Свобода і відповідальність. 3. Справедливість як соціально-правова цінність. 4. Право і мораль. 5. Рівність як ключове поняття в аксіології права.	2/-	2/-		5/9	23,24,25,26,29
<i>Тема 26. Правова гносеологія: парадигма, доктрина, істина в праві. Методологія філософії права</i> 1. Загальна характеристика, предмет правової гносеології. 2. Категорія істини як центральна категорія правової гносеології. 3. Пізнавальні процеси у правотворчості та правореалізації. Рівні знання у праві: гадка, поняття права, ідея права. 4. Правова практика як критерій правової істини. 5. Зміст методології філософії права та її рівні. 6. Основні структурні компоненти методології права та призначення філософії права.	2/-	2/2		5/9	26,27,28,29,30
Всього	44/6	30/6		76/138	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Денна/заочна форма навчання

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Кіл-ть годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент</u> <u>самостійно</u>)	Кіл-ть годин
ДРН1. Застосовувати закони логіки та базові правові категорії для обґрунтування юридичних рішень, генерувати та послідовно аргументувати власні ідеї під час розв'язання практичних завдань.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	21/5	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 1-3;	21/39
ДРН2. Пояснювати закономірності виникнення та функціонування держави і права, ілюструвати структуру й функції держави та демонструвати усвідомлення цінностей правничої професії для утвердження верховенства права.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	21/5	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 4-12;	21/39
ДРН3. Диференціювати елементи системи права та визначати належність конкретних правових явищ і нормативних актів до відповідної правової системи чи сім'ї.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	21/5	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 1-15;	21/38
ДРН4. Здійснювати пошук, відбір та аналіз навчально-наукової літератури й релевантних цифрових джерел з проблем загальної теорії та філософії права для розв'язання типових юридичних завдань.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	21/4	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 1-3; - написання тез	21/38
ДРН5. Порівнювати фактичні обставини юридичних справ, здійснювати тлумачення правових	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем;	21/4	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 1-15;	21/38

норм та застосовувати їх до вирішення конкретних життєвих ситуацій.	- робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.			
ДРН 6. Аналізувати юридичні ситуації: визначати склад правопорушення, розмежовувати кримінальні правопорушення (злочини) та проступки, й обґрунтовувати вид і межі юридичної відповідальності.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	21/4	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 1-15; - підготовка мультимедійної презентації та виступ-інформування	21/38
ДРН7. Формулювати переконливу професійну аргументацію для донесення правових позицій до фахівців та нефахівців, та ефективно здійснювати базові процесуальні дії у правозастосовчій діяльності.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	22/4	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 13-15; - колоквиум	24/38
Всього годин		148/28		152/272

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

Перший семестр

Денна форма навчання

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	Модуль 1 (теми 1-7)	20 балів/20%	До 7 тижня
1.1	Письмові контрольні роботи	5 балів /5%	щотижня
1.2	Тестування	5 балів /5%	щотижня
1.3	Індивідуальна дослідницька робота (реферат)	10 балів/10%	До 7 тижня
2	Модуль 2 (теми 8-15)	20 балів/20%	До 15 тижня
2.1	Письмові контрольні роботи	5 балів /5%	щотижня
2.2	Тестування	5 балів /5%	щотижня
2.3	Творче завдання	10 балів/10%	13-14 тиждень
3	Підготовка мультимедійної презентації та виступ-інформування	30 балів/30%	До 15 тижня
4	Іспит – теоретичні та тестові питання	30 балів/30%	За розкладом

Другий семестр

Денна форма навчання

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	Модуль 1 (теми 1-7)	20 балів/20%	До 7 тижня
1.1	Письмові контрольні роботи	5 балів /5%	щотижня
1.2	Тестування	5 балів /5%	щотижня
1.3	Індивідуальна дослідницька робота (реферат)	10 балів/10%	До 7 тижня
2	Модуль 2 (теми 8-15)	20 балів/20%	До 15 тижня
2.1	Письмові контрольні роботи	5 балів /5%	щотижня
2.2	Тестування	5 балів /5%	щотижня
2.3	Творче завдання	10 балів/10%	13-14 тиждень
3	Підготовка мультимедійної презентації та виступ-інформування	30 балів/30%	До 15 тижня
4	Іспит – теоретичні та тестові питання	30 балів/30%	За розкладом

Заочна форма навчання

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	Модуль 1 (теми 1-7)	20 балів/20%	За розкладом
1.1	Письмові контрольні роботи	10 балів/10%	За розкладом
1.2	Тестування	10 балів/10%	За розкладом
2	Модуль 2 (теми 8-15)	20 балів/20%	За розкладом
2.1	Письмові контрольні роботи	10 балів/10%	За розкладом
2.2	Тестування	10 балів/10%	За розкладом
3	Підготовка мультимедійної презентації та виступ-інформування	15 балів/15%	До 15 тижня
4	Іспит – теоретичні та тестові питання	30 балів/30%	За розкладом

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Модуль 1	<12 балів	12-15	15-18 балів	20 балів
	Вимоги щодо завдання не	Більшість вимог виконано, але	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання,

	виконано	окремі складові відсутні або недостатньо розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання		продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Модуль 2	<i><12 балів</i>	<i>12-15</i>	<i>15-18 балів</i>	<i>20 балів</i>
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Підготовка мультимедійної презентації та виступ-інформування	<i>0-9 балів</i>	<i>10-18</i>	<i>19-24 балів</i>	<i>25-30 балів</i>
	Робота не виконана або виконана не правильно	Робота потребує значного доопрацювання	Робота потребує незначного доопрацювання	Робота виконана повністю при дотриманні академічної доброчесності
Іспит – теоретичні та тестові питання	<i>0-5 балів</i>	<i>5-15 балів</i>	<i>15-27 балів</i>	<i>27-30 балів</i>
	Студент недостатньо орієнтується в теоретичному матеріалі, завдання не виконано	Студент недостатньо орієнтується в теоретичному матеріалі, завдання виконано з помилками	Студент достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі, завдання виконано	Студент гарно орієнтується в теоретичному матеріалі, завдання виконано

5.2.Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
	Виконання завдань з практикуму	На кожне семінарське заняття
	Усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над практичними роботами протягом занять	Протягом всього семестру
	Проходження тестування з атестації та модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	Відповідно до графіку навчального процесу
	Усний зворотний зв'язок від викладача під час написання тез та підготовки мультимедійної презентації та виступу-інформування	До 15 тижня

Шкала оцінювання, що діє в Сумському національному аграрному університеті

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, кваліфікаційної роботи	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
75-81		

69-74	задовільно	
60-68		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основна:

1. Загальна теорія права. Нормативний курс: підруч. для студ.юристів /. Кол. авт.; за ред. доктора юрид. наук, проф. С. В. Бобровник. 2-ге вид., стереотип. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 596 с.
2. Машков А.Д. Теорія держави і права: підручник. Київ: Алерта, 2024, 452 с.
3. Загальна теорія права та держави : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти Національного університету «Одеська юридична академія», факультетів: ФПС, СПФ, ФМПВ/ А. Ф. Крижановський, Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвеева, С. М. Скуріхін, В. Є. Іванчук. Одеса : Фенікс, 2022. 258 с. (Сер. «Навчально-методичні посібники»): <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/16059>
4. Крестовська Н. М. , Матвеева Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести. К.: Юрінком Інтер, 2023. 584 с.
5. Теорія держави і права: навч. посіб. для підготов. до іспитів / [упоряд.: І. В. Тетарчук]. К. : Центр учб. л-ри, 2022. 302 с.

Додаткові джерела

6. Bondar, N., Ridel, T. & Strelnyk, V. (2026). ENSURING ACCESS TO THE EDUCATIONAL PROCESS IN TIMES OF WAR: THE CHALLENGES OF TODAY. Turkish Online Journal of Distance Education, 27(2), 305-319. <https://izlik.org/JA93AM78AZ>
7. STRELNYK, V., VOLCHENKO, N., BONDAR, N., & KUZNETSOVA, M. (2026). Legal liability for environmental damage caused by armed conflict: international and national legal aspects (the case of Ukraine). *Revista Jurídica Portucalense*, 1(39), 239–257. [https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(39.1\)2026.ic-11](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(39.1)2026.ic-11)
8. Бондар Н.А. Архітектура правових цінностей та прав людини: теоретико-методологічний вимір. Вектори розвитку: синергія права, соціальних гарантій та геопросторових вимірів сталого розвитку: колективна монографія. Izdevniecība "Baltija Publishing" (м. Рига, Латвія). 2026. С. 32-49 DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-649-2-3>
9. Нежевело В.В., Бондар Н.А., Глуховцов Є.В. Романо-германська правова традиція як фундамент земельного права України: теоретичні та прикладні аспекти рецепції римського права. *Науковий вісник УжНУ. Серія "Право"*. 2026. Випуск 95. С.
10. Бондар Н.А., Баєва Д.С. Правовий нігілізм і довіра до права: філософсько-правовий вимір та їх співвідношення. *Приватне та публічне право*. 2026. №2. С. 3-8 DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5666.2026.2.1>
11. Бондар Н.А., Шишло Н.С. Екологізація права як інструмент реалізації концепції сталого розвитку. *Науковий вісник УжНУ. Серія "Право"*. 2026. Випуск 93. Ч.1. С. 35-41. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.1.5>
12. Бондар Н.А., Сухонос Є.О. Правові цінності та етичні стандарти в професійній діяльності правника: теоретико-прикладний вимір. *Правові новели*. 2026. №28. С.18-24 DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2026.28.2>

13. Ivanov, A., Pienov, V., Shyrobokov, Y., Makarevych, O., & Bondar, N. (2025). Ensuring Social Security and State Stability in Wartime Conditions: Mechanisms and Strategies. *Journal of Lifestyle and SDGs Review*, 5(1), e03923. <https://doi.org/10.47172/2965-730X.SDGsReview.v5.n01.pe03923>
14. Бондар Н.А., Дорошенко А.С. Екологічні права як інтегративна складова системи прав людини: теоретико-правові засади. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 5. Ч. 2. С. 23-29. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.2.3>
15. Бондар Н.А., Однороб В.С. Екологічна держава та право людини на безпечне довкілля: теоретико-правовий аналіз і виклики для України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 5. Ч. 2. С. 30-35. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.2.4>
16. Стрельник В.В., Бондар Н.А. Вплив війни на трансформацію освітнього процесу та забезпечення права на освіту: виклики та перспективи дистанційного навчання в Україні. *Приватне та публічне право*. 2025. № 2. С. 10-15 DOI 10.32782/2663-5666.2025.2.2 http://pp-law.in.ua/archive/2_2025/4.pdf
17. Бондар Н.А., Головій В.О. Тенденції розвитку національних правових систем в умовах глобалізації: окремі аспекти. *Порівняльно-аналітичне правознавство*. 2024. № 6. С. 30-34 DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.3>
18. Бондар Н.А., Гримайло М.О., Гапонов Р.Р. Право на освіту в системі прав людини: окремі аспекти. *Соціологія права*. 2024. №3-4. С. 30-35 DOI <https://doi.org/10.37687/2413-6433.2024-3-4.5> <http://soclaw.idpnan.kyiv.ua/archive/2024/3-4/7.pdf>
19. Бондар Н.А., Крамінська А.Г. Верховенство права в умовах сталого розвитку. Удосконалення напрямів розвитку України в умовах сучасної світової кон'юнктури: кол. моногр. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2023. С. 141-146. URL: <https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/2023/10/mon-new-28.10.23.pdf>
20. Бондар Н.А., Міщенко М.С. Свобода як правова цінність: природа та особливості. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. №5. С. 26-31. URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/10/APP_05_2023_FINAL.pdf DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.05.3>
21. Бондар Н.А., Осетров Р.В. Інституційне та функціонально-правове забезпечення екологічної функції держави. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С. 11-16. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/284362> , DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.1>
22. Бондар Н.А., Стрельник В.В. Методологія наукового дослідження теоретико-правових факторів впливу на розвиток юридичної освіти в умовах глобалізації. *Юридичний науковий електронний журнал*, 2023 р. №2. URL: www.lsej.org.ua. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/21>
23. Барабаш О.О., Цуркан-Сайфуліна Ю.В. Правова культура як елемент ефективності заохочувальних норм у процесі розвитку правової політики держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5 С. 544-546. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/137>
24. Котуха О.С., Цуркан-Сайфуліна Ю.В. Вплив правової політики на формування заохочувального механізму правового регулювання і правової культури в сучасному українському суспільстві. *Правові новели*. 2024. № 22. С. 28-35. DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2024.22.04>
25. Цуркан-Сайфуліна Ю. В. Примусові заходи виховного характеру: правова природа та види. *Київський часопис права*. №2, 2025. С.380–387. <https://doi.org/10.32782/klj/2025.2.51>
26. Воляннюк Т. А. Образ держави: генеза поняття та основні підходи до розуміння у сучасній науці. *Держава та регіони*. Серія: Право, 2023, 2 С. 305-310.
27. Іванов, В. П. Юридичні наслідки зловживання матеріальним правом. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право, 1(90), 2025 С.60-68.
28. Кобзар О., Романов М.. Особливості реалізації правоохоронної функції держави в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України*, 2023, 2: С. 79-86.

29. Кравчук, В. М. Участь інститутів громадянського суспільства у правоохоронній діяльності держави. Актуальні питання права та соціально-економічних відносин: Збірник наукових статей. Кропивницький: Вид-во ЦІРоЛ, 2023, 110-114.
30. Кисельова, О. М. Роль громадянського суспільства у розбудові сучасної соціальної держави: конституційно-правові засади. Центральноукраїнський вісник права та публічного управління, (2), 2024 С.38-43.
31. Наливайко, О. І. Вплив трансформації правової системи України на розвиток теорії держави і права. Аналітично-порівняльне правознавство, 2024, 5: 36-41.
32. Наумик, А., Кондратова, Я., Сидоренко, Н. Громадянське суспільство і правова держава в контексті сучасної державно-політичної думки: теоретико-практичний дискурс та генезис. Матеріали конференцій МНЛ, 26 квітня 2024 р., м. Одеса, С. 51-52.
33. Римаренко, С. Нація-держава та/чи держава-нація. Регіональні студії, (40), 2025 С.166-169.
34. Філіпов, В.; Богайчук, В. Громадянське суспільство і національна держава в Україні. Вісник Національного університету оборони України, 2024, С. 169-178.
35. Федірко, І. П.; Косілова, О. І. Громадянське суспільство і держава: напрямки взаємодії. Politology bulletin, 2023, 90 С. 302-312
36. Федуняк, І. О., Кушлик, В. Б. (2025). Правова культура та юридична відповідальність: взаємозалежність і вплив на забезпечення правопорядку в сучасному суспільстві. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право, 5(91), 2025 С. 266-270.

Інтернет ресурси

1. Загальнодержавна інформаційна мережа з питань європейського права. URL: https://minjust.gov.ua/azu_es_4_1
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>
3. Бібліотека Сумського національного аграрного університету. URL: <https://library.snau.edu.ua/>